

एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेंतर्गत
अंगणवाडी सेविका, मिनी अंगणवाडी सेविका व
मदतनीस यांच्या नियुक्तीच्या अटी व शर्तीमध्ये
सुधारणा करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: एबावि-२०१२/प्र.क्र.४२९/का.६
नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : १३ ऑगस्ट, २०१४

वाचा : १. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००४/प्र.क्र.२०३/का.६, दि.९.२.२००५
२. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००४/प्र.क्र.२०६/का.६, दि.२८.१२.२००५
३. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००७/प्र.क्र.१४३/का.६, दि.१२.३.२००८
४. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००९/प्र.क्र.११७/का.६, दि.२५.११.२००९
५. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००९/प्र.क्र.७८/का.६, दि.२७.०१.२०१०
६. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००९/प्र.क्र.११७/का.६, दि.५.०२.२०१०
७. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००९/प्र.क्र.७८/का.६, दि.७.०५.२०१०
८. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००९/प्र.क्र.७८/का.६, दि.०६.०७.२०१०
९. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००७/प्र.क्र.२६/का.६, दि.५.०८.२०१०
१०. शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग क्र.एबावि-२००९/प्र.क्र.७८/का.६, दि.१५.०९.२०११

प्रस्तावना :- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना ही केंद्र पुरस्कृत योजना असून या योजनेंतर्गत अंगणवाड्यांमधील अंगणवाडी सेविका, मिनी अंगणवाडी सेविका व मदतनीस या मानधनी कर्मचा-यांच्या नियुक्तीसंदर्भात शासनाने विहित कार्यपद्धती ठरवून दिलेली आहे. एखादया भागात एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेंतर्गत अथवा राज्य शासनामार्फत नवीन अंगणवाडया सुरु झाल्यानंतर त्या भागातील मिनी अंगणवाडी सेविका / बालवाडी शिक्षिका यांना अंगणवाडी सेविका, मदतनीस म्हणून नियुक्ती देण्यासंदर्भात तसेच अंगणवाडी सेविका / मिनी अंगणवाडी सेविका / मदतनीस यांच्या नियुक्तीच्या अटी व शर्तीमध्ये सुधारणा करण्याकरीता वाचा मधील अ.क्र.१ ते १० वर दर्शविण्यात आलेले सर्व शासन निर्णय अधिक्रमित करुन खालीलप्रमाणे सुधारीत शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

सदर आदेशाद्वारे वरील वाचा मधील अनु.क्र.१ ते १० वर दर्शविण्यात आलेले सर्व शासन निर्णय अधिक्रमित करुन खालीलप्रमाणे तरतूदी विहित करण्यात येत आहेत.

१. थेट नियुक्ती :-

अ) एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना या केंद्र पुरस्कृत योजनेंतर्गत राज्यात ज्या ठिकाणी नवीन अंगणवाड्या सुरु करण्यात येतील, अशा ठिकाणी यापूर्वी ग्रामपंचायत, पंचायत समिती, जिल्हा परिषद, महानगरपालिका, नगरपालिका व कॅन्टोनमेंट बोर्ड (कटक मंडळे) समाज कल्याण विभाग, शिक्षण विभाग, केंद्रीय व राज्य समाज कल्याण सल्लागार बोर्ड यांच्या बालवाड्या सुरु असतील तर, अशी बालवाडी बंद करण्यात येऊन जर तेथील बालवाडी शिक्षिका १० वी उत्तीर्ण असेल तर तिला नविन अंगणवाडी केंद्रातील, “अंगणवाडी सेविका” या मानधनी पदावर थेट नियुक्ती देण्यात यावी. यासाठी बालवाडी शिक्षिका म्हणून तिची किमान दोन वर्ष सेवा पूर्ण झालेली असावी व अशी बालवाडी, अंगणवाडी केंद्र सुरु करतेवेळी कार्यरत असावी. जर १० वी उत्तीर्ण नसेल व किमान ७ वी पास असेल तर अशा बालवाडी शिक्षिकेला “अंगणवाडी मदतनीस” म्हणून थेट नियुक्ती देण्यात यावी. या तरतूदीनुसार खाजगी अथवा स्वयंसेवी संस्थेमार्फत (जरी कोणत्याही विभागाकडून अनुदान मिळत असेल तरीही) चालविण्यात येणा-या बालवाडी केंद्रातील शिक्षिकांना अंगणवाडी सेविका / मदतनीस म्हणून थेट नियुक्तीसाठी विचार करता येणार नाही.

ब) मिनी अंगणवाडी केंद्राचे, अंगणवाडी केंद्रांत रुपांतर झाल्यास मिनी अंगणवाडी सेविकेस, जर ती किमान १० वी पास असेल तर तिला “अंगणवाडी सेविका” म्हणून, जर १० वी उत्तीर्ण नसेल तर “मदतनीस” म्हणून थेट नियुक्ती देण्यात यावी.

क) अंगणवाडी सेविकेचे पद रिक्त झाले असेल अथवा या क्षेत्रात नवीन अंगणवाडी केंद्र सुरु करावयाचे असेल तर ग्रामीण व आदिवासी भागातील त्या गावात (ग्रामपंचायत नव्हे), तर नागरी भागातील वॉर्डात / प्रभागात (म्हणजेच नगरसेवकाचे निवडणूक क्षेत्रात) कार्यरत अंगणवाडी केंद्राच्या मदतनीसला सेवाज्येष्ठतेप्रमाणे शैक्षणिक अर्हता, स्थानिक रहिवाशी अट व मदतनीस म्हणून २ वर्षांची सेवा या अटींची पूर्तता करीत असल्यात तिला “अंगणवाडी सेविका” म्हणून थेट नियुक्ती देण्यात यावी. त्या क्षेत्रातील एकापेक्षा जास्त मदतनीसचा अनुभव कालावधी समान असल्यास जास्त शिक्षण असलेल्या मदतनीसला प्राधान्य द्यावे. अनुभव व शिक्षण समान असल्यास जास्त वय असलेल्या मदतनीसला प्राधान्य देण्यात यावे.

ड) ग्रामीण / आदिवासी प्रकल्पांचे बाबतीत स्थानिक शब्दाचा अर्थ पुढीलप्रमाणे समजण्यात यावा :- ज्या गावात अंगणवाडी केंद्र आहे त्या गावास स्थानिक समजण्यात यावे. जेथे समुह ग्रामपंचायत (गुपग्रामपंचायत) आहे अशा ठिकाणी ग्रामपंचायतीमधील सर्व गावांना एकत्रितरित्या स्थानिक असे समजण्यात येऊ नये. यासाठी ग्रामपंचायत हा आधार नसून विशिष्ट गाव हा आधार आहे.

२. अंगणवाडी सेविका / मिनी अंगणवाडी सेविका / मदतनीस पदासाठी आवश्यक शैक्षणिक पात्रता, अटी व शर्ती :- थेट नियुक्तीची प्रकरणे निकाली काढल्यानंतर शिल्लक असलेल्या रिक्त पदांसाठी तसेच सेवानिवृत्तीमुळे अथवा अन्य कारणामुळे पद रिक्त झाल्यानंतर ३० दिवसांचे आत जाहिरात देऊन ही

रिक्त पदे तसेच नविन निर्माण पदे भरण्यासाठी अर्ज मागविण्यात यावेत. त्यानुसार उमेदवारांची निवड करण्यात यावी, यासाठी अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहेत.

(अ) **शैक्षणिक पात्रता :-** सर्व प्रकल्पातील अंगणवाडी सेविका आणि मिनी अंगणवाडी सेविका पदासाठी १० वी उत्तीर्ण, मदतनीस पदासाठी ७ वी उत्तीर्ण अशी किमान शैक्षणिक पात्रता आवश्यक राहिल. एखाद्या गावात / अंगणवाडी परिक्षेत्रात अशा शैक्षणिक पात्रतेचे उमेदवार नसल्यास ही अट शिथिल करून इयत्ता ९ वी पास उमेदवाराची नियुक्ती करता येऊ शकेल.

(ब) **वास्तव्याची (स्थानिक रहिवाशी असणे) अट :-** ग्रामीण आणि आदिवासी प्रकल्पातील अंगणवाडी सेविका, मिनी अंगणवाडी सेविका व मदतनीस या पदावर फक्त त्या गावातील (ग्रुप ग्रामपंचायत नव्हे), नागरी प्रकल्पाचे संबंधात त्याच वॉर्डातील / प्रभागातील (म्हणजेच नगरसेवकाच्या निवडणूकीच्या क्षेत्रातील) रहिवाशी असेल त्यांनाच स्थानिक समजावे.

(क) **वयाची अट :-** अंगणवाडी सेविका, मिनी अंगणवाडी सेविका व मदतनीस या पदावर सरळ नियुक्तीसाठी (By nomination) वयोमर्यादा २१ ते ३० वर्षे अशी राहिल. परंतु, वरील परिच्छेद १ च्या अ, ब व क खालील तरतूदीनुसार करण्यात येणा-या थेट नियुक्तीसाठी कमाल (Maximum) वयोमर्यादा, ३० वर्षे ही वयाची अट लागू राहणार नाही.

(ड) **लहान कुटुंब :-** अंगणवाडी सेविका, मदतनीस व मिनी अंगणवाडी सेविका या पदांसाठी लहान कुटुंब ही अट लागू करण्यात येत आहे. ती खालीलप्रमाणे लागू राहिल.

(I) लहान कुटुंब याचा अर्थ, दोन जिवंत मुले यांसह पत्नी व पती (आई, वडिल, सासु, सासरे, इ. यासह) असा आहे.

(II) सदर शासन निर्णय निर्गमि केल्याच्या दिनांकापासून पुढील कालावधीत नियुक्त होणा-यांसाठी लहान कुटुंब ही अट लागू राहिल. तसेच यापूर्वी नियुक्त झालेल्या सेविका / मदतनीस यांना हा शासन निर्णय निर्गमित झालेल्या तारखेपूर्वीची दोन हयात अपत्य असूनही तिसरे अपत्य झाल्यास सेवेतून काढून टाकण्यात येईल. नंतरच्या एकाच प्रसुतीत जन्मलेल्या कोणत्याही एकापेक्षा अधिक मुलांना एकच अपत्य म्हणून समजण्यात येईल. मुल / अपत्य यामध्ये दत्तक घेतलेल्या मुलाचा किंवा मुलीचा समावेश होणार नाही. एखाद्या सेविका / मदतनीस / मिनी अंगणवाडी सेविका यांच्या पतीचे निधन झाल्यास अथवा कायदेशीर दुसरे लग्न केल्यास, दुस-या पतीपासून होणा-या दोन अपत्यांपर्यंत सूट देण्यात यावी.

(इ) **प्राधान्य :-** निवड करतांना खालील नमूद केलेल्या क्रमाने प्राधान्य देण्यात यावे.

(i) **विधवा व अनाथ मुली :-** (१) आत्महत्या केलेल्या शेतक-याची विधवा पत्नी (स्थानिक), (२) शासकीय संस्थेत रहात असलेली विधवा (स्थानिक), (३) शासन अनुदानित संस्थेत रहात असलेली विधवा (४) इतर विधवा महिला (स्थानिक), (५) शासकीय संस्थेत रहात असलेल्या अनाथ मुली, (६) शासन अनुदानित संस्थेत रहात असलेल्या अनाथ मुली - अशा विधवा महिला व अनाथ मुलींना १० अतिरिक्त गुण देण्यात यावेत. या शासन निर्णयामधील परिशिष्ट “अ” प्रमाणे पहिली गुणवत्ता (Natural Marks) यादी तयार करताना सदर गुण ग्राह्य धरण्यात यावेत.

टिप :- अनु.क्र.१करिता संबंधित तालुक्याचे तहसिलदार, अनु.क्र.२,३,५,६ करिता संबंधित जिल्ह्यांचे जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी आणि अनु.क्र.४ करिता संबंधित तालुक्याचे गट विकास अधिकारी (BDO) अथवा तहसिलदार, नागरी क्षेत्राचे बाबतीत महानगरपालिका / नगरपालिका यांचे प्रमाणपत्र आवश्यक राहिल.

(ii) मागासवर्गीय उमेदवार असल्यास (अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती) त्यांना १० अतिरिक्त गुण देण्यात यावे व विमुक्त जाती / भटक्या जमाती / विशेष मागास प्रवर्ग / इतर मागासवर्गीय उमेदवारांना ५ अतिरिक्त गुण द्यावेत. तसेच अंगणवाडी सेविका / मदतनीस / मिनी अंगणवाडी सेविका म्हणून कमीत कमी २ वर्षांचा अनुभव असल्यास ५ अतिरिक्त गुण देण्यात यावेत.

याप्रमाणे सर्व प्राधान्य धरून एका उमेदवारास जास्तीत जास्त २५ अतिरिक्त गुण देण्यात येतील. त्याचा उल्लेखही परिशिष्ट “अ” मध्ये करण्यात आलेला आहे. पहिली गुणवत्ता यादी तयार करताना सदर गुण ग्राह्य धरण्यात यावे.

(फ) भाषेचे ज्ञान :- ज्या अंगणवाडी / मिनी अंगणवाडी केंद्राकरीता सेविकेची / मदतनीसची / मिनी अंगणवाडी सेविकेची नियुक्ती करावयाची आहे अशा अंगणवाडीमध्ये ५०% पेक्षा जास्त मुले मराठी भाषा व्यतिरिक्त इतर भाषा (उदा.उर्दू, हिंदी, माडिया, गोंड, कोकणी, पावरी, कन्नड, तेलगू, भिल्लोरी, बंजारा, वगैरे यापैकी एक भाषा) बोलणारी असतील तर अशा अंगणवाडीमध्ये सेविका / मदतनीस / मिनी अंगणवाडी सेविका यांच्या पदावर येथून पुढे सदर भाषेचे ज्ञान असलेल्यांची (लिहिता व वाचता येणे) सेविका / मदतनीस / मिनी अंगणवाडी सेविका म्हणून नेमणूक त्या अंगणवाडी / मिनी अंगणवाडी केंद्रावर करण्यात यावी. त्यांना मराठीचे ज्ञान असणे देखील जरूरी असेल अशी नेमणूक करताना अशाच उमेदवारांचे अर्ज भरतीसाठी स्विकारण्यात यावेत. अशा अंगणवाडी केंद्रांची यादी आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांना कळविण्यात यावी. याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित बालविकास प्रकल्प अधिकारी यांची राहिल. तसेच वरील निदेशानुसारच भरतीप्रक्रिया संपूर्ण जिल्ह्यामध्ये नियमानुसार होत असल्याची खातरजमा करण्याची अंतिम जबाबदारी ही ग्रामीण भागात संबंधित जिल्ह्याच्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, यांची तर नागरी भागात संबंधित विभागाचे विभागीय उपआयुक्त (महिला व बाल विकास विभाग) यांची राहिल.

३. पात्र उमेदवारांची गुणवत्ता यादी तयार करून प्रसिध्द करणे :- अंगणवाडी सेविका, मदतनीस व मिनी अंगणवाडी सेविका यांची पदे रिक्त झाल्यानंतर अथवा नवीन केंद्र मंजूर झाल्यानंतर सदर गावात / नगरसेवकांच्या निवडणुक क्षेत्रात थेट नियुक्तीबाबत तात्काळ निर्णय घेऊन जेथे पदे रिक्त राहतील त्याबद्दल ३० दिवसांच्या आत ग्रामीण / आदिवासी प्रकल्पाचे बाबतीत गावाच्या ग्रामपंचायत / चावडी / सार्वजनिक वाचनालये / प्राथमिक शाळा / इतर सार्वजनिक ठिकाणी जाहिर सूचना लावून तसेच २/३ दिवशी दवंडी पिटवून जाहिरात करावी. नागरी क्षेत्राच्या बाबतीत नगरसेवकांच्या निवडणूक क्षेत्रात नोटीस बोर्डवर (सर्वाना माहित होईल अशा ठिकाणी) जाहिरात लावून तसेच स्थानिक वर्तमानपत्रात जाहिरात प्रसिध्द करून अर्ज मागविण्यात यावेत. या पदांकरीता लेखी परिक्षा घेण्यात येऊ नयेत.

जाहिरात प्रसिध्द केल्याच्या दिनांकापासून १० दिवसांत प्राप्त होणा-या अर्जांची छाननी करुन उमेदवारांची प्राथमिक यादी ज्यात शिक्षण, विधवा वा अनाथ, जात, इत्यादीसाठी त्यांच्या प्रमाणपत्रावरुन त्यांना परिशिष्ट “अ” प्रमाणे निश्चित गुण देऊन परिशिष्ट “ब” मध्ये उल्लेख केलेल्या तक्त्याप्रमाणे नोटीस बोर्डावर ८ दिवसांच्या आत प्रसिध्द करण्यात यावी. सदर गुणवत्ता यादी (MERIT LIST) उमेदवाराला पदवी / बारावी / दहावी बोर्डाच्या परिक्षेमध्ये प्राप्त झालेल्या तसेच इतर बाबींसाठी दर्शविण्यात आलेल्या गुणांप्रमाणे जाहिर करण्यात यावी. त्यात सर्वात जास्त गुण असलेल्या उमेदवाराचे नांव सर्वात वर व त्यापेक्षा गुणानुक्रमे कमी गुण प्राप्त असलेल्या उमेदवाराचे नांव त्याखाली याप्रमाणे असावे. परंतु, उमेदवाराची निवड निश्चित करतांना एकापेक्षा जास्त उमेदवारांना सारखेच गुण प्राप्त झाल्यास अशा प्रसंगी सर्वात जास्त शैक्षणिक अर्हता असलेल्या उमेदवाराची निवड करावी. शैक्षणिक पात्राता सुध्दा समान असल्यास जास्त वय (जन्मदिनांक) असलेल्या उमेदवाराची निवड करावी. सदर निकष लागू नही गुणवत्ताक्रम समान येत असल्यास चिठ्ठी टाकून निवड करावी. अर्ज प्राप्त करण्याच्या अंतिम तारखेनंतर ५ दिवसांच्या आत गुणवत्ता यादी तयार करावी. त्यानंतर ३ दिवसांच्या आत गुणवत्ता यादी पडताळणी समितीची मान्यता घेऊन जिल्ह्याचे कार्यालय, संबंधित पंचायत समिती / बाल विकास प्रकल्प कार्यालय व संबंधित क्षेत्राच्या नोटीस बोर्डावर लावण्यात यावी. सदर यादी प्राथमिक असून उमेदवारांनी स्वतः दिलेल्या माहितीच्या तसेच अर्जासोबतच्या प्रमाणपत्रांच्या आधारावर लावण्यात यावी. उदा. शिक्षण, वय, जात, अपत्य, विधवा, इत्यादी. तसेच नोटीस बोर्डावरील यादीतील कोणत्याही उमेदवाराचे प्रमाणपत्र व त्याबाबतचे दिलेले गुण याबाबत तक्रार असल्यास अर्ज केलेल्या उमेदवारांनी, यादी घोषित केल्याच्या दिनांकापासून १० दिवसांच्या आत संबंधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांच्याकडे लेखी तक्रार करावी. तक्रारीची १० दिवसांच्या आत शहानिशा करुन, जर उमेदवाराच्या एकूण गुणात बदल झाला असेल तर तशी लाल शाईने गुणवत्ता यादीत (MERIT LIST) सुधारणा करण्यात यावी.

जाहिरातीनुसार केलेल्या अर्जासोबत जोडलेल्या कागदपत्रांची काळजीपूर्वक तपासणी करुन घ्यावी. अर्जासोबत असलेल्या कागदपत्रांच्या झेरॉक्स प्रती सक्षम प्राधिका-याकडून साक्षांकित केलेल्या असाव्यात. ज्या प्रमाणपत्रात खाडाखोड असेल, किंवा त्या प्रमाणपत्राबाबत शंका वाटत असल्यास, मूळ प्रमाणपत्र प्राप्त करुन घेऊन सदर कागदपत्राची सत्यता पडताळून पहावी.

वरीलप्रमाणे प्राप्त तक्रारींची शहानिशा झाल्यानंतर व सखोल तपासणी केल्यानंतर सुधारीत केलेल्या यादीमधील भरावयाच्या पदासाठी गुणानुक्रमासाठी उमेदवाराची निवड करण्यात यावी.

४. अनुसूचित भागातील (आदिवासी प्रकल्पातील) अंगणवाडी कर्मचा-यांची भरतीप्रक्रिया :-

Panchayats (Extension to the Scheduled Areas) Act १९९६ नुसार अनुसूचित भागातील (आदिवासी प्रकल्पातील) अंगणवाडी कर्मचा-यांच्या नियुक्तीसाठी (थेट / जाहिरातीद्वारे) सोबतच्या परिशिष्ट “अ” नुसार वय, शैक्षणिक अर्हता, स्थानिक रहिवाशी, इत्यादी अटी तसेच विधवा, अनाथ, मागास प्रवर्गासाठी (अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती / विमुक्त / भटक्या जाती / जमाती / इतर मागासवर्गीय / विशेष मागास प्रवर्ग) असे एकूण १०० गुण त्याआधारे अंगणवाडी सेविका / मिनी अंगणवाडी

सेविका / मदतनीस या पदांसाठी उमेदवाराची निवडसूची तयार करावी व सदर निवडसूचीतून ग्रामसभा ज्या उमेदवाराच्या नियुक्तीस मान्यता देईल अशा उमेदवाराची अंगणवाडी सेविका / मिनी अंगणवाडी सेविका / मदतनीस पदावर नियुक्ती करावी. अशा प्रकरणी गुणवत्ता यादीतील गुणानुक्रम कोणताही असेल तरी त्याचा विचार करण्यात येऊ नये. परंतु उमेदवारास १०० पैकी किमान ६० गुण असणे आवश्यक राहिल.

५. कमी उमेदवाराकडून प्रतिसाद :- जर पहिली जाहिरात दिल्यानंतर एकाही पात्र उमेदवाराकडून अर्ज प्राप्त झाला नाही, किंवा फक्त एकच पात्र उमेदवाराकडून अर्ज प्राप्त झाला, तर संबंधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांनी पुन्हा योग्य प्रसिध्दी देऊन फेर जाहिरात द्यावी. जर फेर जाहिरात देऊनसुद्धा फक्त एकाच पात्र उमेदवाराचा अर्ज प्राप्त झाला तर त्या उमेदवाराची निवड करण्यात यावी. मात्र त्या उमेदवाराचे कागदपत्र व दाखले संबंधित शासकीय यंत्रणेमार्फत पडताळून घ्यावे.

अ. गुणवत्ता यादी पडताळणी समिती :- अर्ज प्राप्त करण्याच्या अंतिम तारखेनंतर ५ दिवसात बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांनी गुणवत्ता यादी अंतिम करून खालील समितीकडून त्याची पडताळणी करण्यात यावी व गुणवत्ता यादी विहित पद्धतीचा व अर्जासोबतच्या प्रमाणपत्रांच्या आधारावर केल्याची खात्री पडताळणी समिती करेल. ही कार्यवाही गुणवत्ता यादी तयार झाल्यापासून ३ दिवसांचे आत पूर्ण करावी. या समितीमध्ये पुढीलप्रमाणे अधिकारी व कर्मचारी यांचा समावेश राहिल. सदर गुणवत्ता यादी पडताळणी समितीची नियुक्ती ग्रामीण व आदिवासी प्रकल्पाकरीता संबंधित जिल्ह्याचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (बाल कल्याण), जिल्हा परिषद तर नागरी प्रकल्पाकरिता संबंधित प्रकल्पाचे विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास विभाग, यांनी करावी.

- (१) दुस-या नजीकच्या प्रकल्पाचे बाल विकास प्रकल्प अधिकारी
- (२) प्रकल्पातील एक कर्मचारी
- (३) प्रकल्पातील एक मुख्यसेविका
- (४) इतर प्रकल्पातील एक कर्मचारी

ब. प्रतिक्षा यादी :- एकूण प्राप्त झालेल्या गुणांच्या आधारावर (Merit List) उमेदवाराची प्रतिक्षा यादी ठेवण्यात यावी. काही कारणामुळे जर उमेदवार आदेशाच्या दिनांकापासून पुढील महिन्याच्या १० तारखेपर्यंत रुजू होऊ शकली नाही, किंवा ती अपात्र ठरविण्यात आली, तर प्रतिक्षा यादीतील गुणानुक्रमानुसार उमेदवारास त्वरीत नियुक्ती द्यावी व सदर क्षेत्रात सेविकेने / मदतनीसने / मिनी अंगणवाडी सेविकेने राजीनामा दिल्यास अथवा अन्य कारणास्तव पद रिक्त झाले अथवा नवीन अंगणवाडी मंजूर झाली तरीही प्रतिक्षा यादीतील उमेदवारास गुणानुक्रमानुसार थेट नियुक्ती देण्यात यावी. यासाठी पुन्हा अर्ज मागविण्याची गरज राहणार नाही. सदर प्रतिक्षा यादी निकाल जाहिर झाल्यापासून एकावर्षापर्यंत वैध राहिल.

६. नियुक्ती झाल्यानंतरची कार्यवाही :- उमेदवाराची अंतिम निवड झाल्यानंतर बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांनी तातडीने नियुक्ती आदेश (Appointment Letter) द्यावेत व त्यांना येत्या पुढील

महिन्याच्या पहिल्या तारखेपासून रुजू करून घ्यावे. संबंधित अंगणवाडी पर्यवेक्षिका / मुख्यसेविका यांनी त्यांना त्वरीत प्रशिक्षण देण्याची सुरुवात करावी. नविन नेमणुका झालेल्या अंगणवाडी सेविकांनी सेविकेच्या मासिक बैठकीत उपस्थित राहण्याची सुरुवात करावी. नवीन अंगणवाडी सुरु करण्याची जबाबदारी नवनियुक्त सेविका व मदतनीस यांची राहिल. जुन्या अंगणवाडी सेविकेपासून दैनंदिन कामे शिकावीत. नविन अंगणवाडीसाठी स्वतंत्र इमारत उपलब्ध होईपर्यंत तातडीची व्यवस्था म्हणून भाड्याच्या इमारतीत किंवा इतर उपयुक्त जागेत (उदा. प्राथमिक आरोग्य शाळा खोली, समाजमंदिर, इ.) नवीन अंगणवाडी भरण्याची सुरुवात करावी व याची जबाबदारी नवीन अंगणवाडी सेविकेची राहिल. प्रत्यक्षात अंगणवाडी केंद्र सुरु झाल्यापासूनच सेविका / मदतनीस / मिनी अंगणवाडी सेविका यांना मानधन देय होईल. नियुक्ती झाल्यानंतर त्यांनी त्वरीत त्यांच्या कार्यक्षेत्रात लाभार्थींचे फेर सर्वेक्षण करण्याची सुरुवात करावी. जेणेकरून त्यांना लवकरात लवकर आहार व इतर सेवा पुरविण्याची सुरुवात करता येईल.

नवीन अंगणवाडी कार्यकर्तींची नेमणूक झाल्यानंतर त्यांना २ महिन्यांच्या आत पायाभूत प्रशिक्षणासाठी पाठविण्याची जबाबदारी संबंधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांची राहिल. अंगणवाडी प्रशिक्षण केंद्रात प्रशिक्षण मिळेपर्यंत त्यांना स्थानिक पातळीवर किमान २ ते ३ दिवसांचे प्राथमिक (विषयाची तोंडओळख - Induction Training) प्रशिक्षण देण्यात यावे व यासाठी आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांनी संनियंत्रण करावे व मार्गदर्शक सूचना जारी कराव्यात.

(अ) निवड प्रक्रियेविरुद्ध तक्रार व अपिल करणे :- अंगणवाडी सेविका, मदतनीस / मिनी अंगणवाडी सेविका या मानधनी पदावरील घोषित निवडीसंदर्भात कोणत्याही उमेदवाराची त्याच्यावर अन्याय झाल्याची तक्रार असल्यास त्यांनी, ग्रामीण व आदिवासी प्रकल्पाच्या बाबतीत संबंधित मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद व नागरी प्रकल्पाच्या बाबतीत संबंधित विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास विभाग यांचेकडे निवड यादी घोषित झाल्यापासून ३० दिवसांच्या आत तक्रार करावी. त्यानंतर आलेल्या तक्रारीची दखल घेण्यात येऊ नये. या अधिका-यांनी तक्रारीची सत्यता पडताळून निर्णय घ्यावा. आवश्यक असल्यास तक्रारदारास त्याचे म्हणणे मांडण्याची संधी देऊन (सुनावणी घेऊन) निर्णय घ्यावा. अशाप्रकारे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, किंवा विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास विभाग यांनी दिलेल्या निर्णयामुळे तक्रारदाराचे समाधान झाले नसल्यास या अधिका-यांच्या निर्णयाविरुद्ध ग्रामीण व आदिवासी प्रकल्पांच्या बाबतीत संबंधित विभागीय आयुक्त (महसूल) व नागरी प्रकल्पाच्या बाबतीत आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेकडे पुढील ६० दिवसात अपिल करता येईल.

७. सेवासमाप्तीसाठी वयाची अट :- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेतर्गत अंगणवाडी सेविका, मिनी अंगणवाडी सेविका व मदतनीस हे मानधनी कर्मचारी असल्यामुळे, त्यांना शासकीय कर्मचा-यांप्रमाणे नियत वयोमानाचे सेवानिवृत्तीच्या वयाची अट, म्हणजे ५८ वर्षे वयाची अट लागू नाही. मानधनी

सेवा त्यांचे वय ६५ वर्षे पूर्ण होईपर्यंत किंवा त्या शारीरिकदृष्ट्या काम करण्यास सक्षम नसल्यास यापैकी जे आधी घडेल तोपर्यंतच सुरु ठेवण्यात यावी.

८. गुणानुक्रमानुसार ज्या उमेदवारांची निवड केली असेल त्या उमेदवाराने अर्जासोबत जोडलेल्या कागदपत्रांच्या, मूळ कागदपत्रांची तिला हजर करून घेण्यापूर्वी न चूकता पडताळणी करून घ्यावी. ज्या प्रकरणी कोणत्याही प्रकारची शंका असेल अशी प्रकरणे तात्काळ वरिष्ठ अधिका-यांच्या निदर्शनास आणून द्यावीत. निवड झाल्यानंतर खोटे प्रमाणपत्र सादर केल्याचे निदर्शनास आल्यास झालेली निवड रद्द करण्यात यावी तसेच कामावर रुजू करून घेतले असेल तर कामावरून कमी करण्यात यावे.

ज्या प्रकल्पांकडून यापूर्वीच्या शासन निर्णयाप्रमाणे जाहिरात दिलेली आहे (दिनांक ५ ऑगस्ट, २०१० व दिनांक १५ सप्टेंबर, २०११) भरती प्रक्रियेबाबतची कार्यवाही करण्यात आलेली आहे त्यांनी त्या शासन निर्णयातील अटी व शर्तीचे अधिन राहूनच निवडप्रक्रिया पूर्ण करावी. तथापि हा शासन निर्णय निर्गमित झाल्यानंतरच्या जाहिरातींना सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून लागू राहील.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०९१११७३१०४१५३० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सोबत :- परिशिष्ट “अ” आणि “ब”

(उज्ज्वल ऊके)

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. मंत्री / राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास, मंत्रालय, मुंबई
५. प्रधान सचिव, ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. आयुक्त, महिला व बाल विकास, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
७. सर्व मंत्रालयीन विभाग
८. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई

९. सर्व विभागीय आयुक्त
१०. ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय ग्रंथालय, विधानभवन, मुंबई
११. सर्व जिल्हाधिकारी
१२. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
१३. सर्व विभागीय उपायुक्त, महिला व बाल विकास विभाग
१४. सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी
१५. सर्व उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी, (बाल कल्याण), जिल्हा परिषद
१६. सर्व बाल विकास प्रकल्प अधिकारी (ग्रामीण / आदिवासी / नागरी)
१७. महिला व बाल विकास विभागातील सर्व कार्यासने
१८. निवड नस्ती (कार्यासन ६)

शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र.एबावि-२०१२/प्र.क्र.४२९/का.०६, दिनांक १३ ऑगस्ट, २०१४ चे सहपत्र

परिशिष्ट "अ"

बाब	एकूण गुण	अंगणवाडी सेविका व मिनी अंगणवाडी सेविका (किमान अर्हता १० वी उत्तीर्ण)		अंगणवाडी मदतनीस (किमान अर्हता ७ वी उत्तीर्ण)	
		शैक्षणिक अर्हता	द्यावयाचे गुण	शैक्षणिक अर्हता	द्यावयाचे गुण
शैक्षणिक पात्रता	७५ गुणापर्यंत	१) दहावी		१) सातवी	
		६५% पेक्षा जास्त	६५	६५% पेक्षा जास्त	६५
		६४%	६४	६४%	६४
		६३%	६३	६३%	६३
		६२%	६२ याप्रमाणे पुढे	६२%	६२ याप्रमाणे पुढे
		टिप :- वरीलप्रमाणे गुण देतांना जर अपूर्णाकात टक्केवारी गुण प्राप्त असतील तर त्याप्रमाणे अपूर्णाकातच गुण देण्यात यावेत. उदा.६४.३२% असतील तर ६४.३२ गुण देण्यात यावेत. ज्या अर्जदारांनी गुणपत्रिका जोडली नसेल त्यांना असे गुण देता येणार नाहीत.			
		२) बारावी	०५ पर्यंत	२) दहावी	०५ पर्यंत
		बारावी पास असणा-या उमेदवारास अतिरिक्त ०५ गुण द्यावेत.		दहावी पास असणा-या उमेदवारास अतिरिक्त ०५ गुण द्यावेत.	
		६५% पेक्षा जास्त	+ ५	६५% पेक्षा जास्त	+ ५
		६०.०१% ते ६५%	+ ४	६०.०१% ते ६५%	+ ४
		५५.०१% ते ६०%	+ ३	५५.०१% ते ६०%	+ ३
		५०.०१% ते ५५%	+ २	५०.०१% ते ५५%	+ २
		४५.०१% ते ५०%	+ १	४५.०१% ते ५०%	+ १
		३) पदवीधर/डी.एड्/बी.एड्.	+ ०५	३) बारावी	०५
		बारावी नंतर पदवीधर / डी.एड्./ बी.एड्. केले असल्यास अतिरिक्त ५ गुण देण्यात यावेत.		बारावी पास असणा-या उमेदवारास अजून अतिरिक्त ०५ पर्यंत गुण द्यावेत.	
				६५% पेक्षा जास्त	+ ५
				६०.०१% ते ६५%	+ ४
				५५.०१% ते ६०%	+ ३
				५०.०१% ते ५५%	+ २
				४५.०१% ते ५०%	+ १
अतिरिक्त गुण	२५ पर्यंत			२५ पर्यंत	२५ पर्यंत
विधवा / अनाथ				१०	१०
अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती				१०	१०
विमुक्त जाती / भटक्या जमाती / विशेष मागास प्रवर्ग / इतर मागासवर्गीय				०५	०५
अंगणवाडी सेविका / मदतनीस / मिनी अंगणवाडी सेविका म्हणून कामीत कमी २ वर्षांचा अनुभव असल्यास				०५	०५

शासन निर्णय, महिला व बाल विकास विभाग, क्र.एबावि-२०१२/प्र.क्र.४२९/का.०६,

दिनांक १३ ऑगस्ट, २०१४ चे सहपत्र

परिशिष्ट “ब”

(नोटीस बोर्डावर (Merit List of Candidates) प्रसिध्दी करावयाची सर्व अर्ज करणा-या उमेदवारांची यादी)

अ. क्र.	उमेदवारांचे		जन्मदिनांक, वय व असलेल्या अपत्यांची संख्या	शैक्षणिक पात्रता व प्राप्त गुण (Mark Sheet प्रमाणे) त्याबद्दल मिळालेले गुण		मागासवर्गीय असल्यास जात किंवा पोटजात व त्याबद्दल मिळालेले गुण		विधवा / अनाथ त्याबद्दल मिळालेले गुण	अंगणवाडी सेविकेचा / मदतनीसचा दोन वर्ष अनुभव असल्यास गुण	एकूण गुण
	नांव	रहिवाशी पत्ता		शिक्षण	गुण	प्रवर्ग	गुण			

टिप :- १) वरील निवड यादीत अर्ज केलेल्या उमेदवारांची नावे त्यांनी धारण केलेल्या शैक्षणिक अर्हतेनुसार व गुण पत्रिकेमध्ये मिळालेल्या गुणांच्या गुणानुक्रमानुसार व अतिरिक्त गुणानुक्रमानुसार दर्शविण्यात यावीत.

२) वरील यादीतील कोणत्याही उमेदवारांची वैयक्तिक माहिती खोटी असल्याची अर्ज केलेल्या उमेदवारांची तक्रार असल्यास, यादी प्रसिध्द झाल्यापासून १० दिवसांच्या आत संबंधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांच्याकडे लेखी स्वरूपात तक्रार करावी. त्यानंतर प्राप्त झालेल्या तक्रारींची कोणत्याही परिस्थितीत दखल घेतली जाणार नाही.

३) वरीलप्रमाणे प्रसिध्दी केलेल्या यादीतील कोणत्याही उमेदवारास मिळालेल्या गुणांबाबत तक्रार प्राप्त झाल्यास, तक्रारीची शहानिशा करून त्यानंतर निश्चित केलेल्या यादीतील गुणानुक्रमे रिक्त पदासाठी उमेदवाराची निवड करण्यात यावी.

* * * * *